

NORD-ØSTERDAL TINGRETT

DOM

Avsagt: 07.05.2018 i Nord-Østerdal tingrett

Saksnr: 18-031422MED-NOST

Rettsens leder: dommerfullmektig Magnus Kjenner med alminnelig fullmakt

Meddommere: Hege Veiby
Asbjørn Lid Lund

Den offentlige påtalemyndighet

Politiadvokat Henning Klauseie

mot

Jim Richart Fredriksen

Advokat Christian Flemmen Johansen

Med alene dommerne tilstede ble det, etter forutgående rådslagning og stemmegivning for lukket rett, for åpen rett avsagt slik

DOM

Jim Richart Fredriksen, er født 21.08.1983 og bor i Ebbegården 8, 6013 Ålesund. Han er per dato for hovedforhandlingen varetektsfengslet ved Hamar fengsel.

Ved tiltalebeslutning av 22.01.2018 utferdiget av Politimesteren i Innlandet er han satt under tiltale ved Nord-Østerdal tingrett for overtredelse av

I Straffeloven (2005) § 372, jf. § 371 bokstav a

for med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen.

Bedrageriet er grovt fordi det særlig legges vekt på at

- a) det har hatt til følge en betydelig økonomisk skade,
- b) det er voldt velferdstap eller fare for liv eller helse,
- c) det er begått ved flere anledninger eller over lengre tid,
- d) det er begått av flere i fellesskap eller har et systematisk eller organisert preg,

Grunnlag:

a)

Høsten 2016 i Sollia i Stor-Elvdal og/eller andre steder forledet han ved flere anledninger Torgrim Næsset, f. 9. februar 1946, til å betale eller overføre tilsammen minst 561300 kr til ham. Vederlaget skulle dels angivelig være lån og dels vederlag for arbeid med reparasjon av taket på Næssets bolig. Arbeidene ble til dels ikke utført, eller utført med meget dårlig kvalitet. Han utnyttet Næssets reduserte kognitive tilstand til å få midler overført, og fortiet at han ikke hadde kompetanse til eller ønske om å utføre arbeidene, samt at han ikke hadde evne til å betale tilbake lånebeløp. Næsset ble dermed utsatt for betydelig økonomisk tap.

b)

I månedskiftet januar - februar 2017 i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne kjøpsmelding for Mercedes personbil med kjennemerke AS34323 samt lånedokumenter til Gjensidige Bank ASA der det ble stiftet salgspant med kr 244495 med Næsset som låntaker. Han disponerte selv bilen frem til 23. april 2017, og påførte dermed

Torgrim Næsset, långiver Gjensidige Bank ASA og bilselger Sara Hafredal for tap eller fare for tap for tilsvarende beløp.

c)

I februar 2017 i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne kjøpsmelding og/eller fullmakt til å registrere overdragelse av Mercedes personbil med kjennemerke BS19322 samt lånedokumenter til Santander Consumer Bank der det ble stiftet salgspant med kr 280000 med Næsset som låntaker. Han disponerte selv bilen frem til 22. mars 2017, og påførte dermed Torgrim Næsset, långiver Santander Consumer Bank og bilselger Anders Rakke for tap eller fare for tap for tilsvarende beløp.

d)

I månedskiftet april - mai 2017 i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne kjøpsmelding for Toyota Hiace med kjennemerke BR27532 samt lånedokumenter til Sparebank 1 SR-bank der det ble stiftet salgspant med kr 105573 med Næsset som låntaker. Selger var hans fetter Alixander Andreassen. Han benyttet bilen selv frem til sommeren 2017 da bilen var så godt som kondemnerbar og ble hensatt ved Kiwi i Vestfossen. Han påførte dermed Torgrim Næsset og långiver Sparebank 1 SR-bank for tap eller fare for tap for tilsvarende beløp.

e)

Lørdag 27. mai 2017 i Sollia i Stor-Elvdal eller annet sted forledet han Torgrim Næsset ved å utnytte hans kognitive svekkelse, til å overlevere Mazda varebil med kjennemerke DJ53789, påsatt tilhenger med kjennemerke HF9381 samt pålesset Polaris ATV med kjennemerke HH1703. Han fraktet med seg gjenstandene til Ålesund og påførte dermed Næsset tap eller fare for tap i det han ikke hadde til hensikt å levere gjenstandene tilbake eller betale for dem. ATV ble i stedet solgt til Kjell Arne Sætre for kr 20000.

II Straffeloven (2005) § 372, jf. § 371 bokstav a, jf. strl (2005) §15

for grovt med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen,

Bedrageriet er grovt fordi det særlig legges vekt på at

- a) det har hatt til følge en betydelig økonomisk skade,
- b) det er voldt velferdstap eller fare for liv eller helse,
- c) det er begått ved flere anledninger eller over lengre tid,

Grunnlag:

I februar 2017 i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne kjøpsavtale for BMW 520 personbil med kjennemerke SU20348 samt lånedokumenter til AS Financiering der det ble stiftet salgspant med kr 183766 med Næsset som låntaker. Han disponerte selv bilen frem til 5. april 2017, og påførte dermed Torgrim Næsset, långiver AS Financiering og bilselger Larvik Bilsenter AS for tap eller fare for tap for tilsvarende beløp. Bilen ble ført innlevert etter at långiver påvirket ham til det.

III Straffeloven (2005) § 372, jf. § 371 bokstav a, jf. strl (2005) §16

for med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen,

Bedrageriet er grovt fordi det særlig legges vekt på at

- d) det har hatt til følge en betydelig økonomisk skade,
- e) det er voldt velferdstap eller fare for liv eller helse,
- f) det er begått ved flere anledninger eller over lengre tid,
- g) det er begått av flere i fellesskap eller har et systematisk eller organisert preg,

Grunnlag:

I mars - april 2017 i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne kjøpskontakt for Kabe campingvogn med kjennemerke KX9710, salgsmelding til Vegvesenet samt lånedokumenter til DnB Finans der det skulle stiftes salgspant med kr 650000 med Næsset som låntaker. Campingvognen ble ikke utlevert da Næssets verge fikk stoppet transaksjonen. Handlingene påførte Torgrim Næsset, långiver DnB Finans og selger Caravan Shop AS for fare for tap for tilsvarende beløp.

IV Straffeloven (2005) § 371 bokstav a

for med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen,

Grunnlag:

a)

Onsdag 23. november 2016 i Moavegen 1 i Ålesund hos Elkjøp Stormarked Moa, forledet han ansatte til å utlevere varer fra forretningen. Han søkte om kreditt på kr 40000 hos Cresco Access der Torgrim Næsset var oppført som låntaker, og fikk deretter utlevert varer. Han påførte dermed Næsset og Cresco Access tap eller fare for tap.

b)

Fredag 5. mai 2017 i Rondaneveien i Stor-Elvdal eller annet sted utnyttet han Torgrim Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til undertegne avtale om abonnement på strøm fra Mørenett AS for Ebbegarden 8 i Ålesund med Næsset som ansvarlig kunde. Han bodde selv på adressen, og påførte dermed Torgrim Næsset og Mørenett AS for tap eller fare for tap for tilsvarende beløp.

V Straffeloven (2005) § 371 bokstav a, jf. § 16

for med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha forsøkt å fremkalle, styrke eller utnytte en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen,

Grunnlag:

Mandag 3. april 2017 kl. 11.24 i Ålesund, hos Expert Breivika, forsøkte han å forlede de ansatte til å utlevere mobiltelefoner ved å fremlegge en fullmakt fra Torgrim Næsset på kr 50000. Han utnyttet Næssets nedsatte kognitive funksjon til å utstede fullmakten, hvilket medførte fare for tap for Næsset og Expert.

VI Vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 5 første ledd, jf. annet ledd, jf. skiltforskriften § 8

for å ha overtrådt bestemmelsen om at enhver skal være oppmerksom på offentlig trafikkskilt, signal og oppmerking og skal rette seg etter de forbud og påbud som gis på denne måte. Skilt nr 362 'Fartsgrense' forbyr kjøring med høyere hastighet enn angitt antall km/t

Grunnlag:

a)

Fredag 10. mars 2017 kl. 19.05 i Sel kjørte han personbil, med kjennemerke AS34323 med en hastighet av 68 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 60 km/t.

b)

Onsdag 29. mars 2017 kl. 19.20 i Lesja kjørte han personbil, med kjennemerke AS34323 med en hastighet av 76 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 60 km/t.

c)

Søndag 9. april 2017 kl. 02.41 i Vestre Toten kjørte han personbil, med kjennemerke CF23968 med en hastighet av 82 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 70 km/t.

Ved tilleggstiltalebeslutning av 22.03.2018 utferdiget av Politimesteren i Innlandet er han satt under tiltale ved Nord-Østerdal tingrett for overtredelse av

Straffeloven (2005) § 371 bokstav a

for med forsett om å skaffe seg eller andre en uberettiget vinning å ha fremkalt, styrket eller utnyttet en villfarelse og derved rettsstridig forledet noen til å gjøre eller unnlate noe som voldte tap eller fare for tap for noen,

Grunnlag:

I perioden 25. til 27. oktober 2017 i Vestnes forledet han Bernt Peder Viddal til å utbetale seg kr 29.900 som forskudd på oppgjør for avtalt håndverkertjenester, uten at det forelå tilsvarende verdier i arbeid og under fortielse av at han ikke hadde evne og/eller vilje til å betale tilbake eller levere arbeid som forutsatt. Det oppsto tap eller fare for tap for Viddal.

Hovedforhandling ble holdt i Nord-Østerdal tingrett 23.-25. april 2018. Rett ble satt i Sør-Østerdal tingrett, rettssal 1, Elvarheimgt. 1, Elverum. Tiltalte møtte sammen med offentlig oppnevnt forsvarer advokat Christian Flemmen Johansen, og erkjente seg skyldig etter tiltalebeslutningens post I bokstav e), post IV bokstav a), post VI bokstav a-c og tilleggstiltalebeslutningen. For de øvrige tiltaleposter erkjente han seg ikke skyldig.

Retten mottok forklaring fra 10 vitner, og det ble foretatt slik dokumentasjon som framgår av rettsboken. Hovedforhandlingen ble gjennomført som digitalt aktorat.

Aktor la ned påstand om at tiltalte dømmes i samsvar med tiltalebeslutningene til fengsel i 2 år. Varetektsfradrag utgjør 76 dager per 25.04.2018, jf. straffeloven § 83. Videre la aktor ned påstand om at tiltalte dømmes til innen 2 uker fra forkynnelse av dommen å betale skadeserstatning med tillegg av lovens rente, til Torgrim Næsset med 561 300 kroner, Conecto AS med 112 854 kroner og Bernt Peder Viddal med 29 900 kroner.

De sivile erstatningskravene ble fremmet av påtalemyndigheten v/ aktor på vegne av de fornærmede, jf. straffeprosessloven § 427 første ledd.

Forsvarer la ned slik påstand:

Tiltalte frifinnes for tiltalens post I a-d og II, III, IV og V, subsidiært anses på mildeste måte.

Rettenns vurdering

Skyldspørsmålet

Ved bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet har retten lagt til grunn at det for domfellelse kreves at det fra påtalemyndighetens side er ført fullt bevis for de faktiske forhold, både i objektiv og subjektiv henseende, og at enhver rimelig tvil skal løses til fordel for den tiltalte. Det er imidlertid bare den rimelige tvil som skal komme tiltalte til gode, den rent teoretiske tvil kan retten se bort fra. Bevisbedømmelsen skal foretas på grunnlag av en vurdering av flere momenter som hver for seg kan ha ulik bevisstyrke. Det kreves således ikke at hvert enkelt moment skal være bevist ut over enhver rimelig tvil, så lenge det etter en samlet vurdering av momentene ikke er rimelig tvil om konklusjonene. Beviskravet skal håndheves strengt.

Tiltalebeslutningen post I bokstav a)

Fredriksen har forklart at han første gang møtte fornærmede Torgrim Næsset på legekantoret i Folldal i august 2016. Han hadde oppsøkt legekantoret grunnet tannpine. Basert på forklaringene fra Næsset og politioverbetjent Myrvold, som hadde en lengre samtale med Næsset den 24.10.2016, så legger retten til grunn at det var Fredriksen som oppsøkte Næsset på legekantoret. Fredriksen skal, ved å bruke Næssets fulle navn selv om de aldri hadde hatt noen kontakt tidligere, ha spurt Næsset om han hadde behov for bistand med å reparere taket på sin bopel i Sollia. Næsset hadde stuset på hvordan Fredriksen kunne bruke hans fulle navn da de aldri hadde møttes før.

Vedrørende Næssets helse og kognitive tilstand på dette tidspunktet, høsten 2016, så legger retten til grunn basert på forklaringer fra politiførstebetjent Grønvold, politioverbetjent Myrvold og Brænd at Næsset hadde symptomer på demens. Som en følge av dette var han tiltagende glemsom og med en sviktende vurderingsevne. Det vises videre til legeerklæring fra avdelingsoverlege Bækkedal av 09.01.2018, hvorfra følgende hitsettes:

Vår konklusjon var at pasienten har en demenssykdom av moderat alvorlighetsgrad, og at det sannsynligvis dreier seg om en variant av demens med betegnelsen frontotemporallappdemens (FTLD). Dette er en sykdom preget av gradvis utvikling over mange år. Sviktende vurderingsevne, planleggingsevne, språk og generell psykisk fleksibilitet er da ofte mer svekket enn hukommelse og orienteringsevne som vanligvis er mest svekket ved vanlig demens (Alzheimers sykdom). Ved vår kontakt med TN så vi imidlertid at han også på disse områdene hadde en klar svikt – som uttrykk for en lang sykehistorie ...

Basert på de ovennevnte vitneforklaringer legger retten til grunn at de nevnte symptomer var under utvikling og tiltagende hos Næsset allerede høsten 2016, da Fredriksen kontaktet

Næsset første gang. Retten viser i den forbindelse også til verge Oterhals sin forklaring om at Næsset er en person som er lett å lede.

Retten mener Fredriksen allerede ved første kontakt med Næsset også selv forstod at Næsset hadde en sviktende vurderingsevne. Det vises til at Fredriksen i politiavhør i oktober 2016 forklarte at det var tydelig for ham at Næsset ikke hadde forstått alt det de snakket om, og at han synes det var rart at Næsset ikke ville ha en skriftlig avtale for takarbeidene. Han hadde også stusset over at Næsset ikke husket hvor han hadde kjøpt takplatene. Fredriksen diskuterte også temaet om verge med Næsset før oktober 2016, og hvor Næsset hadde blitt anbefalt dette av banksjefen. Fredriksen har videre forklart at han oppfattet at Næsset rotet litt hva gjelder spørsmålet om forsikring, hvor Næsset hadde spurt Fredriksen om han snart skulle føre tilbake forsikringspengene. Retten oppfattet Fredriksens forklaring slik at han hadde stusset på dette.

Fredriksen, som er selvlært håndverker med erfaring innenfor blant annet takteking, befarte deretter taket hos Næsset. Etter befaringen inngikk Næsset og Fredriksen en muntlig avtale om at Fredriksen skulle utbedre taket. Kontraktssummen ble avtalt til 110 000 kroner, og Fredriksen har forklart at han fikk 30 000 kroner i forskudd som skulle gå til innkjøp av materiell. Fredriksen utførte noe arbeid med riving av gammel takstein mv., før han deretter kjørte til Ålesund med familien og takarbeidene ble aldri ferdigstilt i henhold til avtalen. Retten legger til grunn at det ikke er grunnlag for å gjøre noe fradrag for de arbeider som ble utført slik forsvarer har anført, idet disse i realiteten bare forverret situasjonen med hensyn til en mulig lekkasje på taket.

Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen til tid og sted slik beskrevet i tiltalebeslutningen rettsstridig forledet Næsset til å overføre til sammen minst 561 300 kroner til ham. Dette voldt tap for Næsset. Det vises til kontoutskrift av Næssets sparekonto i perioden 31.07.2016-13.10.2016, som viser en rekke overføringer fra Næssets konto til Fredriksens kone sin konto. Fredriksen har bekreftet at kontoen tilhører hans kone, og at han er disponent av kontoen. Pengene ble brukt til innkjøp av møbler, leker og utstyr til Fredriksen og hans familie. Vergens gjennomgang av sparekontoen våren 2017 viste at saldo på kontoen hadde gått fra ca. 800 000 kroner ved starten av 2016 og til under 20 000 kroner ved årsavslutningen 2016.

Fredriksen utnyttet Næssets villfarelse om at Fredriksen skulle reparere taket i henhold til avtalen, at Fredriksen ville tilbakebetale deler av pengene og at Næsset ville få utbetalt 1 000 000 kroner fra forsikringsselskapet. Til det siste vises til forklaringen fra politioverbetjent Myrvold, som forklarte i retten at Næsset i en samtale med Myrvold den 24.10.2016 hadde fortalt ham at Fredriksens far skulle ordne med forsikringsutbetalingen. Fredriksens far hadde etter det opplyste erfaring fra forsikringsbransjen. Vergen, Oterhals, forklarte i retten at Næsset allerede i 2013 hadde undersøkt hvorvidt takskaden var dekningsmessig under forsikringen, men fant da ut at skaden ikke ble dekket av forsikring.

Retten er overbevist om at Fredriksen handlet forsettlig og med den hensikt å skaffe seg en uberettiget vinning. Retten fester ikke lit til Fredriksens forklaring om at han hadde til hensikt å ferdigstille takarbeidene, og at han hadde planlagt å tilbakebetale penger til Næsset. Forskuddet som skulle gå til innkjøp av materialer ble brukt til innkjøp av møbler mv. til Fredriksens hjem i Ålesund, og det foreligger ingen skriftlig låneavtale mellom Fredriksen og Næsset som regulerer tilbakebetalingsdato, renter osv. Basert på Fredriksens forklaring om hans økonomiske stilling da han møtte Næsset i 2016, så finner retten det bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen verken hadde evne eller vilje til å tilbakebetale pengene. Fredriksen har forklart at da han møtte Næsset så hadde han ingen fast inntekt. Hans kone jobbet heller ikke på dette tidspunktet. Sammenholdt med at de har 5 barn i alderen 7 til 16 år, og utgifter til husleie med 9 000 kroner per måned, så legger retten til grunn at de høsten 2016 hadde en utfordrende økonomisk situasjon.

Bedrageriet er grovt fordi det gjelder en betydelig økonomisk sum herunder har Næsset blitt påført en betydelig økonomisk skade, jf. straffeloven § 372 bokstav a. Retten viser i den forbindelse til at det i juridisk teori og rettspraksis er antatt at grensen for grovt bedrageri i dag trekkes ved ca. 100 000 kroner, jf. Matningsdal i Norsk spesiell strafferett (2010) på side 412 og Rt-2006-853. Ved vurderingen av handlingens grovhet legger retten også vekt på de øvrige bedrageriene Fredriksen nå er tiltalt for, idet det foreligger til dels nær sammenheng mellom disse herunder gjelder de i stor grad den samme fornærmede, Næsset, jf. Rt-1984-904 og Rt-1986-1076. Endelig vises også til fremgangsmåten som er benyttet ved at Fredriksen hensynsløst har utnyttet en eldre mann med redusert kognitiv tilstand. Det var ingen merknader fra forsvarer til at forholdet subsumeres under straffeloven § 372 som grovt bedrageri.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post I, bokstav a.

Post I bokstav b)

Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen i januar/februar 2017 rettsstridig forledet Næsset til å undertegne kjøpsmelding for Mercedes personbil med kjennemerke AS34323, samt lånedokumenter til Gjensidige Bank ASA der det ble stiftet salgspant med 244 495 kroner med Næsset som låntaker. Fredriksen har erkjent at det var han som disponerte bilen.

Fredriksen utnyttet Næssets villfarelse om at Fredriksen hadde evne og vilje til å betale tilbake kjøpesummen for bilen, herunder at han på et senere tidspunkt skulle overta bilen samt betale for denne. På dette tidspunktet hadde også Fredriksen vært i politiavhør i forbindelse med saken, og var fullt klar over at Næsset ikke var i stand til å inngå balanserte avtaler og at han hadde en tydelig redusert kognitiv funksjon. Retten mener det

er bevist at Næsset ikke forstod at han ved å signere salgsdokumentene ble eier av bilen og ansvarlig låntaker.

Retten er overbevist om at Fredriksen handlet forsettlig og med den hensikt å skaffe seg en uberettiget vinning. Fredriksen hadde behov for en bil, men hadde ikke selv økonomi til å finansiere bilen. Retten fester ikke lit til Fredriksens forklaring om at han hadde tenkt å betale for bilen når han slik han selv forklarte «kom seg på beina igjen». I alle tilfelle har Fredriksen fortiet overfor Næsset at han ikke hadde evne til å betale for bilen. Det vises til redegjørelsen for Fredriksens økonomiske situasjon. På dette tidspunktet hadde Fredriksen også, dersom retten legger til grunn hans forklaring om at han hadde tenkt å betale tilbake pengene han fikk overført fra Næsset høsten 2016, allerede lånt store summer av Næsset, og det måtte være klart for Fredriksen at han ikke hadde økonomi til å dekke billånet. I den forbindelse viser retten også til at det ble tatt opp lån med bilen som sikkerhet med en større sum enn kjøpesummen for bilen, og hvor deler av det overskytende beløpet ble tilbakeført fra selger Sara Hafredal til konto tilhørende Fredriksens far, Ludvig Fredriksen.

Bedrageriet er grovt. Det vises til begrunnelsen som er inntatt under drøftelsen av tiltalebeslutningen post I bokstav a, som også gjør seg gjeldende her.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post I, bokstav b.

Post I bokstav c)

Fredriksen har benektet enhver kjennskap til bilen og transaksjonen som er beskrevet i tiltalebeslutningen post I bokstav c. Han forklarte i retten at han ble kontaktet av en gammel kjenning av familien, Karl Lindberg, som hadde behov for en bil og som ville ta opp lån i Næssets navn. Han har videre forklart at han ikke aner hvordan dette lånet ble ordnet.

Retten finner på grunnlag av den samlede bevisførselen å kunne utelukke Fredriksens forklaring om at Lindberg handlet alene, og at han selv ikke var involvert i denne transaksjonen. Det fremstår som helt usannsynlig, og det er utelukkende en ren teoretisk mulighet for, at Lindberg uten Fredriksens medvirkning har tatt kontakt med Næsset og fått ham til å signere på lånepapirer mv. Retten finner derfor, sammenholdt med de øvrige bevisene, å kunne se bort fra Fredriksens forklaring på dette punkt.

Det kan ikke utelukkes at det er Lindberg eller andre som har disponert bilen, og at det var Lindberg som hadde dialogen med selger av bilen, Anders Rakke. Retten finner det likevel bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen har medvirket ved å sette Lindberg i kontakt med Næsset, og bidra med å skaffe Næssets signatur på lånedokumentene. Fredriksen har også selv bekreftet i sin forklaring i retten at han ble kontaktet av Lindberg,

og at Lindberg ønsket å ta opp lån i Næssets navn. Fredriksen har med dette, dersom retten legger til grunn hans forklaring om at det var Lindberg som var hovedmannen, tilrettelagt og bistått ved utførelsen av den straffbare handlingen. I den forbindelse vises til Næssets forklaring om at han møtte Fredriksen flere ganger i Folldal. Fredriksen bekreftet også at han møtte Næsset i Folldal i forbindelse med transaksjonen i tiltalens post I bokstav b. Andre dokumenter i saken er også signert av Næsset i Folldal, også etter 10.02.2017, og hvor Fredriksen har bekreftet at han kjørte til Folldal for å innhente signatur fra Næsset. Fullmakt, salgsmelding mv. i forbindelse med transaksjonen i tiltalens post I bokstav c ble signert av Næsset i Folldal den 10.02.2017. Rakke har også forklart at han ble oppsøkt av flere personer utenfor bilforretningen i Larvik, med en forespørsel om han ønsket å selge bruktbilen sin. Han forklarte videre at «de andre» reiste opp til Næsset for å fremskaffe nødvendig legitimasjon og signaturer.

Retten finner det bevist at Fredriksen handlet forsettlig og med den hensikt å skaffe seg og/eller Lindberg en uberettiget vinning. Transaksjonen er gjennomført med samme modus og fremgangsmåte som de øvrige bilkjøpene i tiltalen. Næsset ble forledet til å signere på salgsdokumentasjonen, og retten mener det er åpenbart at Næsset ikke forstod at han ved å signere ble eier av bilen og låntaker med ansvar for billånet.

Bedrageriet er grovt. Det vises til begrunnelsen som er inntatt under drøftelsen av tiltalebeslutningen post I bokstav a, som også gjør seg gjeldende her.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle for straffbar medvirkning etter tiltalebeslutningen post I, bokstav c, jf. straffeloven § 15.

Post I bokstav d)

Retten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen til tid slik beskrevet i tiltalen rettsstridig forledet Næsset ved å utnytte hans reduserte kognitive tilstand, til å få ham til å undertegne salgs- og lånepapirer for Toyota Hiace med kjennemerke BR27532. Næsset hadde på dette tidspunktet fått oppnevnt verge, jf. vedtak av 21.03.2017 fra Fylkesmannen i Hedmark. Næsset forstod klart nok ikke at han ved å signere ble eier av bilen og låntaker. Fredriksen fortiet overfor Næsset at han ikke hadde til hensikt å betale for bilen. Bilen ble benyttet av Fredriksen og/eller andre og deretter hensatt ved Kiwi i Vestfossen i kondemnerbar tilstand. Fredriksen påførte som en følge av dette Næsset og långiver Sparebank 1 SR-bank tap eller fare for tap.

Retten fester ikke lit til Fredriksens forklaring om at bilen var et felles prosjekt mellom ham og Næsset, og at de i utgangspunktet hadde planlagt at begge skulle bruke bilen. Vergen, Oterhals, forklarte at Næsset på dette tidspunktet allerede hadde 2 biler, og det fremstår for retten som klart at han ikke hadde behov for ytterligere kjøretøyer. Fredriksen

handlet forsettlig, og med den hensikt å skaffe seg og/eller selger av bilen Andreassen en uberettiget vinning.

Bedrageriet er grovt. Det vises til begrunnelsen som er inntatt under drøftelsen av tiltalebeslutningen post I bokstav a, som også gjør seg gjeldende under denne tiltaleposten.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post I, bokstav d.

Post I bokstav e)

Fredriksen har erkjent straffeskyld for forholdet i post I bokstav e, og forklart at han lånte Mazda varebil med kjennemerke DJ53789 av Næsset. Han kjørte deretter denne bilen til Ålesund, påsatt tilhenger med kjennemerke HF9381 samt pålesset Polaris ATV med kjennemerke HH1703, alt tilhørende Næsset. ATV og tilhenger ble solgt, og Fredriksen forbrukte pengene fra oppgjøret for ATV. Fredriksen forklarte at tilhengeren først ble solgt, men at han deretter hentet den tilbake igjen fra kjøper. Bilen og hengeren ble funnet hjemme hos Fredriksen i august 2017, og hvor det fremgår av bilder av bilen at Fredriksen har fjernet blant annet seter og diverse annet interiør. Fredriksen forklarte i retten at setene ble fjernet fordi bilen skulle rengjøres.

Retten fester ikke lit til Fredriksens forklaring om at han i utgangspunktet bare skulle låne de nevnte formuesobjektene fra Næsset. Retten mener det er bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen med forsett om å skaffe seg en uberettiget vinning ved å selge de ovenfor nevnte formuesobjektene tilhørende Næsset, forledet Næsset til å utlevere gjenstandene og samtidig fortiet at det egentlige formålet med borttakelsen ikke var et lån. Dette medførte åpenbart en fare for tap for Næsset.

Bedrageriet anses grovt. Det vises til begrunnelsen som er inntatt under drøftelsen av tiltalebeslutningen post I bokstav a.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post I, bokstav e.

Post II

Fredriksen har forklart at han ikke har sett bilen omtalt i tiltalens post II, en BMW 520 personbil med kjennemerke SU20348. Han har videre forklart at han ikke visste om denne transaksjonen, og at han i ettertid har blitt fortalt av Karl Lindberg at han hadde kjøpt den aktuelle bilen og at Lindberg i den forbindelse hadde vært i kontakt med Næsset. I avhør med politiet forklarte Fredriksen imidlertid at det var Næsset som hadde fortalt ham om

denne bilen og den aktuelle transaksjonen. Fredriksen forklarte i retten at han ikke vet hvordan Lindberg har kommet i kontakt med Næsset.

Kjøpekontrakt, avtale om salgspant og gjeldsbrev for aktuell BMW personbil med kjennemerke SU20348 ble signert av Næsset i Folldal den 10.02.2017. Dette er samme sted og dato som salgsdokumentene for bilen omtalt i tiltalens post I bokstav c ble signert av Næsset i Folldal. De to tiltalepostene og de aktuelle kjøretøyene må derfor etter rettens skjønn ses i sammenheng.

Retten mener det etter bevisførselen ikke kan utelukkes at det er Lindberg som har disponert BMW personbil med kjennemerke SU20348 fram til den ble innlevert ved Esso Brumunddal den 05.04.2018. Det kan heller ikke utelukkes at det er Lindberg som har vært hovedmannen i forbindelse med bedrageriet i tiltalens post II. Vitnet Sæther forklarte at han i samtale med Næsset i mars 2017 fikk bekreftet fra Næsset at Næsset hadde vært i kontakt med Lindberg i forbindelse med den aktuelle bilen, og at Næsset hadde signert på dokumentene. Sæther kontaktet videre også Lindberg, som bekreftet det samme, herunder at Næsset som motytelse for arbeid på eiendommen hans skulle lånefinansiere en bil for Lindberg.

Retten finner det likevel bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen har medvirket ved å sette Lindberg i kontakt med Næsset, og bidra med å skaffe Næssets signatur på lånedokumentene. Fredriksen har også selv bekreftet i sin forklaring i retten at han ble kontaktet av Lindberg, og at Lindberg ønsket å ta opp lån i Næssets navn, jf. redegjørelsen under post I bokstav c. Fredriksens forklaring om at han ikke vet hvordan Lindberg kom i kontakt med Næsset fremstår for retten på denne bakgrunn som uforståelig og lite troverdig. Fredriksen har med dette, dersom retten legger til grunn hans forklaring om at det var Lindberg som var hovedmannen, tilrettelagt og bistått ved utførelsen av den straffbare handlingen. Det vises for øvrig til redegjørelsen under post I bokstav c. Av relevans for bevisvurderingen under tiltalens post II er også e-posten AS Financiering v/ Sæther sender til Næssets verge, Oterhals, den 06.05.2017 kl. 08:44. Dette er morgenen etter at den aktuelle bilen ble innlevert til Esso Brumunddal. Sæther skriver i e-posten at «Bilen skal ha blitt innlevert av en ved navn Jim ...» Selv om Sæther i retten ikke kunne huske hvor han hadde fått navnet Jim fra, så er e-posten et tidsnært bevis som må vektlegges i den samlede bevisvurderingen.

Fredriksen handlet forsettlig og med den hensikt å skaffe seg og/eller Lindberg en uberettiget vinning. Transaksjonen er gjennomført med samme modus og fremgangsmåte som de øvrige bilkjøpene i tiltalen. Næsset ble forledet til å signere på salgsdokumentasjonen, og retten mener det er åpenbart at Næsset ikke forstod at han ved å signere ble eier av bilen og låntaker. Illustrerende i den sammenheng er også forklaringen fra Sæther om at en kundekonsulent ansatt hos AS Financiering hadde blitt oppringt av

Næsset i mars 2017 og hvor Næsset hadde stilt seg uforstående til at han skulle ha kjøpt den aktuelle bilen og signert på lånedokumentene.

Bedrageriet er grovt. Det vises til drøftelsen som er inntatt under tiltalebeslutningen post I bokstav a, og hvor de samme hensyn gjør seg gjeldende her.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post II for straffbar medvirkning til grovt bedrageri.

Post III

Etter bevisførselen mener retten det er bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen, til tid og sted slik beskrevet i tiltalebeslutningen, utnyttet Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til å signere kjøpekontrakt, vognkort mv. for Kabe campingvogn med kjennemerke KX9710. Fredriksen hadde verken evne eller vilje til å overta og nedbetale lånet på 650 000 kroner for campingvogna, og han fortiet dette overfor Næsset. Næsset hadde på dette tidspunktet en klart svekket vurderingsevne, og retten mener det er bevist ut over enhver rimelig tvil at Næsset ikke forstod at han ved å signere ble eier av campingvogn og låntaker.

Fredriksens forklaring om at han hadde til hensikt å gjøre opp kjøpesummen ved arbeid hos Næsset fremstår som oppkonstruert. Han har videre forklart at Næsset eventuelt skulle beholde vogna selv dersom han ikke evnet å betale lånet. Dette fremstår også som en oppkonstruert forklaring, retten mener det er åpenbart at Næsset, en enslig mann på 71 år, ikke hadde behov for eller et ønske om å gå til anskaffelse av en svært kostbar campingvogn som Fredriksen har beskrevet som en stor campingvogn på 10 meter. Næsset hadde også selv egen campingvogn. Formålet med anskaffelsen var at Fredriksen og hans familie skulle bruke campingvogna, og Næsset ble i den forbindelse utnyttet til å sikre finansieringen.

Bedrageriet er grovt. Det vises til redegjørelsen under post I bokstav a, og hvor de samme momenter gjør seg gjeldende her.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post III.

Post IV bokstav a)

Fredriksen erkjente under hovedforhandlingen straffeskyld for tiltalens post IV bokstav a.

Fredriksen var onsdag den 23.11.2016 hos Elkjøp Stormarked Moa i Ålesund. Han var på utkikk etter en ny telefon, og fikk i den forbindelse spørsmål fra selger i butikken om han ønsket betalingsutsettelse. Dette svarte Fredriksen bekræftende på, og Næsset ble kontaktet. Fredriksen har forklart at selger hos Elkjøp snakket med Næsset på telefon, og at Næsset bekræftet at avtale om betalingsutsettelse var ok. Fredriksen fikk deretter utlevert varer for 40 000 kroner, herunder tv, telefon mv. I søknad/avtale om Cresco Access av 23.11.2016 er Næsset oppført som kunde, men det fremgår at det er Fredriksen som har signert som «lånetaker».

Retten finner det bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen handlet forsettlig, og med den hensikt å skaffe seg en uberettiget vinning. Retten ser bort fra Fredriksens forklaring om at han hadde til hensikt å betale tilbake pengene, og mener at han i alle tilfelle fortiet overfor Næsset og selgeren ved Elkjøp at han ikke hadde evne og vilje til å betale for varene. Ansatte ved Elkjøp ble forledet til å utlevere varer til Fredriksen, og hvor de var under den villfarelse at Fredriksen hadde en gyldig fullmakt fra Næsset til å inngå en avtale om betalingsutsettelse på hans vegne. Søknaden skulle imidlertid aldri ha blitt godtatt av Elkjøp, idet det er Fredriksen som signerer på søknaden hvor Næsset er oppført som kunde, men dette fritar ikke Fredriksen for ansvar. Retten legger til grunn at Næsset som følge av nedsatt kognitiv funksjon ikke forstod at han ble ansvarlig for kredittkortgjelden på 40 000 kroner. Næsset og Cresco Access ble påført tap eller fare for tap for samme beløp.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post IV bokstav a.

Post IV bokstav b)

Retten finner det på bakgrunn av bevisførselen bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen til tid og på sted slik beskrevet i tiltalebeslutningen utnyttet Næssets reduserte kognitive tilstand til å få ham til å undertegne avtale om abonnement for strøm fra Mørenett AS for Ebbegarden 8 i Ålesund med Næsset som ansvarlig kunde.

Fredriksen var på dette tidspunktet skyldig 20 000 kroner til strømselskapet, og han fikk derfor ikke tegne avtale selv. Han fikk derfor Næsset til å signere avtalen som kunde. Retten finner å kunne se bort fra Fredriksens forklaring om at Næsset skjønnte hvilke forpliktelser han påtok seg i forbindelse med strømvartalen, og at han i alle tilfelle hadde planlagt å overføre abonnementet tilbake til seg selv og deretter betale fakturaene. Retten mener Fredriksen har opptrådt forsettlig, og med den hensikt å skaffe seg selv en uberettiget vinning. Næsset, som på dette tidspunktet hadde fått oppnevnt Oterhals som verge, evnet åpenbart ikke å vurdere omfanget av de forpliktelser han påtok seg, og retten mener også at Fredriksen klart nok forstod dette. På dette tidspunktet, i mai 2017, hadde allerede Næsset påtatt seg en rekke forpliktelser i forbindelse med bilkjøp mv. I alle tilfelle fortiet Fredriksen overfor Næsset at han ikke hadde til hensikt å overføre abonnementet til

seg samt å betale for strømmen på egen bostedsadresse. Dette påførte Næsset og Mørenett AS tap eller fare for tap.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post IV bokstav b.

Post V

Retten finner det på bakgrunn av den samlede bevisførsel i saken, bevist ut over enhver rimelig tvil, at Fredriksen til tid og sted slik beskrevet i tiltalebeslutningen forsøkte å forlede ansatte ved Expert Breivika til å utlevere mobiltelefoner ved å fremlegge fullmakt fra Næsset. Dette lykkes ikke, idet de ansatte ved Expert fattet mistanke og Fredriksen ble pågrepet av politiet i butikken. Fremgangsmåten er lik som ved de øvrige tiltaleposter; Næsset presenteres for et ferdigutfylt dokument, denne gangen en håndskrevet fullmakt, som han deretter signerer. Fredriksen har forklart at han hadde ødelagt telefonen igjen, og at han hadde planlagt å kjøpe en «Cat»-telefon til en verdi av 3 000 – 4 000 kroner.

Næsset gir ved fullmakten Fredriksen, og hans samboer Linn, rett til kredittkjøp i hans navn på opptil 50 000 kroner. Retten er ikke i tvil om at Fredriksen utnyttet Næssets nedsatte kognitive tilstand til å utstede fullmakten, og at han ved dette påførte Næsset og Expert fare for tap. Fredriksen handlet forsettlig, og med den hensikt å skaffe seg en uberettiget vinning.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningen post V.

Post VI bokstav a)

Fredriksen har avgitt en uforbeholden tilståelse hva gjelder tiltalens post VI bokstav a, og hans tilståelse støttes av de øvrige bevis i saken herunder bilde fra fotoboks. Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen den 10.03.2017 i Sel førte personbil med kjennemerke AS34323 med en hastighet av 68 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 60 km/t. Fredriksen har i det minste opptrådt uaktsomt hva gjelder hastighetsoverskridelsen, og de objektive og subjektive vilkår for straff er etter dette oppfylt hva gjelder tiltalebeslutningens post VI bokstav a. Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningens post VI bokstav a.

Post VI bokstav b)

Fredriksen har avgitt en uforbeholden tilståelse hva gjelder tiltalens post VI bokstav b, og hans tilståelse støttes av de øvrige bevis i saken herunder bilde fra fotoboks. Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen

den 29.03.2017 i Lesja førte personbil med kjennemerke AS34323 med en hastighet av 76 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 60 km/t. Fredriksen har i det minste opptrådt uaktsomt hva gjelder hastighetsoverskridelsen, og de objektive og subjektive vilkår for straff er etter dette oppfylt hva gjelder tiltalebeslutningens post VI bokstav b. Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningens post VI bokstav b.

Post VI bokstav c)

Fredriksen har avgitt en uforbeholden tilståelse hva gjelder tiltalens post VI bokstav c, og hans tilståelse støttes av de øvrige bevis i saken herunder bilde fra fotoboks. Etter bevisførselen legger retten til grunn som bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen den 09.04.2017 i Vestre Toten førte personbil med kjennemerke CF23968 med en hastighet av 82 km/t, til tross for at høyeste tillatte hastighet på stedet ved skilt var 70 km/t. Fredriksen har i det minste opptrådt uaktsomt hva gjelder hastighetsoverskridelsen, og de objektive og subjektive vilkår for straff er etter dette oppfylt hva gjelder tiltalebeslutningens post VI bokstav c. Fredriksen blir å domfelle etter tiltalebeslutningens post VI bokstav c.

Tilleggstiltalebeslutningen

Fredriksen erkjente straffeskyld for tilleggstiltalebeslutningen under hovedforhandlingen. Han erkjente også ansvar for erstatning overfor Viddal med 29 900 kroner.

Han forklarte at han kjørte forbi Viddal sitt hus, og observerte at pipa på huset var skjev/ødelagt. Fredriksen spurte Viddal om han ønsket pipa utbedret, og Viddal svarte bekreftende på dette. Han fikk deretter utbetalt 29 900 kroner i forskudd for arbeidene. Det vises i den forbindelse til bilder fra minibank, hvor det fremgår at Fredriksen var med Viddal i banken og bistod ham med å ta ut penger fra minibanken.

Basert på forklaringen fra Viddal sin sønn, Jan Ståle Viddal, så legger retten til grunn at Viddal på tidspunktet for hendelsene beskrevet i tilleggstiltalebeslutningen var svekket som følge av alder og tidligere alkoholmisbruk. Jan Ståle Viddal forklarte i retten at Viddals evne til kritisk tenkning har blitt vesentlig svekket de siste 10 årene, og at han som følge av sin kognitive svikt ble umyndiggjort i desember 2017. Det foreligger ingen skriftlig avtale eller kvitteringer for takjobben hos Viddal. Jan Ståle Viddal forklarte at det som ble gjort på taket av Fredriksen var at topp-buen på pipehatten ble skiftet.

Retten mener det er bevist ut over enhver rimelig tvil at Fredriksen til tid og sted slik beskrevet i tilleggstiltalebeslutningen forledet Viddal til å utbetale til seg 29 900 kroner som forskudd på oppgjør for avtalte håndverkertjenester. Retten finner å kunne se bort fra Fredriksens forklaring om at han hadde til hensikt å ferdigstille arbeidene, og mener at han handlet forsettlig og med den hensikt å skaffe seg en uberettiget vinning. Han fortiet

overfor Viddal at han ikke hadde evne og vilje til å utføre arbeidene som avtalt. Fredriksen hadde på dette tidspunktet blitt ilagt besøksforbud hos Næsset. Fremgangsmåten overfor Viddal er den samme som overfor Næsset ved at Fredriksen bevisst oppsøker en eldre, sårbar person med lovnader om at han skal utføre arbeid på huset mot forskuddsbetaling. Viddal ble påført et økonomisk tap ved at Fredriksen ikke utførte arbeid tilsvarende forskuddet, og heller ikke betalte tilbake pengene.

Forsvarer har anført at det må gjøres fradrag for det arbeidet som rent faktisk ble utført på Viddals hus, estimert av Jan Ståle Viddal til 1500 – 2000 kroner i tillegg til en til to timers jobb. Overtredelsen subsumeres under straffeloven § 371 bokstav a, bedrageri, og et mindre fradrag slik forsvarer har anført endrer ikke subsumsjonen. Dette blir i så fall utelukkende et moment ved straffutmålingen, i den grad bedragerienes samlede økonomiske omfang skal tillegges vekt.

Retten er etter dette kommet til at de objektive og subjektive vilkår for straff er oppfylt, og at Fredriksen blir å domfelle etter tilleggstiltalebeslutningen.

Straffutmåling

Fredriksen er en 34 år gammel mann som nå skal domfelles for fire fullbyrdede, forsettlige, grove bedragerier, to tilfeller av medvirkning til fullbyrdede, forsettlige, grove bedragerier, tre fullbyrdede, forsettlige bedragerier, ett forsøk på grovt bedrageri, ett forsøk på bedrageri og tre hastighetsovertredelser. Det skal utmåles en felles straff, jf. straffeloven § 79 bokstav a.

Samlet sett beløper de fullbyrdede bedrageriene seg til ca. 1,5 millioner kroner og bedrageriforsøkene til ca. 700 000 kroner. Av hensyn til at enhver rimelig tvil skal komme tiltalte til gode, og fordi det er noe usikkerhet knyttet til verdsettelsen av eiendelene i tiltalens post I bokstav e og utført arbeid knyttet til tilleggstiltalebeslutningen, så legger retten til grunn for straffutmålingen et samlet beløp på 2,1 millioner kroner for samtlige bedragerier. Beløpet er i alle tilfelle ikke direkte avgjørende for den konkrete straffutmålingen.

Strafferammen for overtredelse av straffeloven § 372, grovt bedrageri, er fengsel inntil 6 år. De grove bedrageriene blir bærende for straffutmålingen i denne saken.

Retten har funnet noe veiledning for straffnivået i følgende lagmannsrettsavgjørelser:

I LE-2014-198145 ble en 36 år gammel kvinne domfelt for i alt 24 fullbyrdede, forsettlige grove bedragerier, 16 forsøk på forsettlige grove bedragerier og ett underslag, til fengsel i ett år og seks måneder, hvorav seks måneder ble gjort betinget som følge av domfeltes helseproblemer. Samlet sett beløper de fullbyrdede bedrageriene seg til over 700 000 kroner

og bedrageriforsøkene på over 1 500 000 kroner. Saken i LB-2017-6866 gjaldt en tidligere straffet mann som ble dømt til fengsel i 2 år og 6 måneder for en rekke bedragerier på til sammen ca. 3,2 millioner kroner. I LB-2015-716 var det tale om en pastor i en menighet som ble dømt for forsettlig grovt bedrageri på 1 500 000 kroner til fengsel i 1 år og 6 måneder. Lagmannsretten uttaler i dommen at utgangspunktet for straff for grovt bedrageri av 1 500 000 kroner er fengsel i omkring 1 år og 6 til 7 måneder. Avslutningsvis nevner retten avgjørelsen i LB-2011-78583, hvor 2 menn ble domfelt for grovt bedrageri som medførte tap eller fare for tap av ca. 2 millioner kroner. Straffen for den ene ble satt til fengsel i 1 år og 3 måneder og for den andre til fengsel i 1 år og 7 måneder, hvorav 7 måneder betinget. Tilståelse og lang saksbehandlingstid ble tillagt vekt i formildende retning.

Etter en skjønnsmessig helhetsvurdering, basert på ovennevnte avgjørelser sammenholdt med faktum i vår sak, så mener retten et korrekt straffenivå før individuelle hensyn er vurdert er fengsel i om lag 1 år og 10 til 11 måneder.

Av momenter som taler for strengere straff vektlegger retten at Fredriksen på en hensynsløs og planmessig måte har utnyttet eldre, helsemessig svekkede personer. Det vises til Rt-1995-1560, på side 1562:

Den kategori av ressursvake og helsemessig svekkede, godtroende personer som er blitt ofre for domfeltes bedragerivirksomhet, har et særskilt behov for å bli vernet mot forbrytersk økonomisk utnyttelse, ved at de skyldige rammes av følbare straffereaksjoner.

Disse hensyn gjør seg gjeldende med styrke også i denne saken. Fredriksen tok målrettet kontakt med Næsset med bedragerisk hensikt, og gjentok senere samme fremgangsmåte overfor fornærmede Viddal etter at han hadde blitt ilagt et besøksforbud overfor Næsset. Han opparbeidet et tillitsforhold til Næsset, og utnyttet senere denne tilliten til å bedra Næsset og pådra ham store økonomiske tap og fare for store tap. Både Næsset og Viddal var alderssvekkede og med et særskilt behov for å bli vernet mot økonomisk utnyttelse. Videre viser retten også til omfanget av bedrageriene, som har påført en rekke personer og selskaper tap eller fare for store økonomiske tap. Overtredelsene pågikk også over en lengre periode, og fortsatte også selv etter at Fredriksen var inne til avhør hos politiet i forbindelse med saken i oktober 2016. Fredriksen ble i avhøret gjort oppmerksom på Næssets helsesituasjon, herunder at det var bekymringer knyttet til denne mht. mulig demens.

I skjerpene retning vektlegges videre at Fredriksen en rekke ganger tidligere er ilagt straffereaksjoner for bedrageri, sist ved forelegg av 12.10.2015 hvor Fredriksen ble idømt en bot på 10 000 kroner for bedrageri. Fredriksen er også en rekke ganger tidligere ilagt bøter som følge av brudd på vegtrafikklovgivningen. Det vises til straffeloven § 77 bokstav

k. Forsvarer har anført at de tidligere overtredelser for bedrageri gjelder mindre alvorlige overtredelser, og at disse derfor bare kan tillegges begrenset vekt ved straffutmålingen. Avgjørende for retten blir at Fredriksen tidligere er straffet for likeartede overtredelser, selv om det han nå domfelles for er langt alvorligere enn de tidligere overtredelser. Likevel gjelder det forhold som til dels ligger langt tilbake i tid, og dette svekker vekten av de tidligere overtredelser ved den samlede straffutmålingen noe.

Av momenter som taler for mildere straff skal det vektlegges at Fredriksen har erkjent straffeskyld for deler av de forhold som tiltalebeslutningene omfatter, uten at han slik retten har oppfattet ham har gitt en uforbeholden tilståelse, jf. straffeloven § 78 bokstav f, med unntak for post VI bokstav a-c. Hans delvise skylderkjennelse kan derfor bare tillegges svært begrenset vekt i den samlede straffutmålingen. Retten kan ikke se at det foreligger andre momenter i saken som taler for mildere straff. Fredriksens familie vil rammes hardt av en fengselssoning, men det skal mye til før personlige og familiære hensyn kan tillegges vekt sett opp mot alvorligheten i de overtredelser Fredriksen nå domfelles for.

Etter en skjønnsmessig helhetsvurdering har retten kommet frem til at en passende og korrekt straff i denne saken er fengsel i 2 år, i tråd med aktors påstand.

Aktor opplyste at varetektsfradraget per 25.04.2018 er på 76 dager. Det var ingen merknader fra forsvarer til dette, og dette legges til grunn av retten. Varetektsfradraget blir etter dette på totalt 88 dager per 07.05.2018, jf. straffeloven § 83.

Fredriksen ble ved forelegg fra Sunnmøre politidistrikt av 01.03.2017 ilagt en bot på 5 000 kroner, subsidiært 10 dager fengsel, for overtredelse av straffeloven §§ 321 og 343. Videre ble han ved forelegg av 29.07.2016, rettskraftig/vedtatt den 03.04.2017, ilagt en bot på 6 000 kroner, subsidiært fengsel i 12 dager, for overtredelse av straffeloven (1902) § 393. De overtredelser han nå domfelles for er begått dels før og dels etter de ovenfor nevnte forelegg. Det skal derfor avsies etterskuddsdom, jf. straffeloven § 82. Retten har kommet til at det skal avsies en tilleggsdom for forholdene i denne saken, jf. straffeloven § 82 første ledd. Retten har ved straffutmålingen tatt hensyn til hva en passende straff ville vært ved samlet pådømmelse, jf. straffeloven § 82 annet ledd.

Erstatningskrav

Aktor har på vegne av Torgrim Næsset, Bernt Peder Viddal og Conecto AS fremsatt krav om erstatning med henholdsvis 561 300 kroner, 29 900 kroner og 112 854 kroner, jf. straffeprosessloven § 427.

Retten har kommet til at vilkårene for å pådømme de fremsatte erstatningskravene er oppfylt, jf. straffeprosessloven § 427, jf. § 3. Kravene springer klart nok ut av de

handling som straffesaken gjelder. Det er gjennom bevisførselen dokumentert at de alminnelige vilkårene for erstatning er oppfylte. Det foreligger et økonomisk tap og en klar årsakssammenheng mellom Fredriksens ansvarsbetingende handlinger og det økonomiske tapet. Vedrørende erstatning til Næsset vises til rettens redegjørelse under tiltalens post I bokstav a, og hva gjelder Viddal vises til redegjørelsen under tilleggstiltalebeslutningen. Kravet fra Conecto AS knytter seg til tiltalens post I bokstav d.

Fredriksen erkjente under hovedforhandlingen erstatningsansvar for de beløp overfor Næsset, Viddal og Conecto AS som han nå idømmes.

Retten har etter dette kommet til at Fredriksen innen 14 dager fra dommens forkynnelse skal betale erstatning med følgende beløp til:

- Torgrim Næsset med 561 300 kroner,
- Bernt Peder Viddal med 29 900 kroner, og
- Conecto AS med 112 854 kroner.

Saksomkostninger

Hovedregelen etter straffeprosessloven § 436 første ledd første punktum er at den som blir dømt i straffesak skal pålegges å erstatte staten nødvendige omkostninger ved saken.

Aktor nedla ikke påstand om saksomkostnader, og begrunnet dette med Fredriksens vanskelige økonomiske situasjon herunder de betydelige erstatningskrav som han nå idømmes. Retten mener også at det i dette tilfellet er grunnlag for å fravike hovedregelen i straffeprosessloven § 436 første ledd, og viser i den forbindelse til straffeprosessloven § 437 tredje ledd.

Saksomkostninger idømmes ikke.

Påtalemyndigheten har fremmet begjæring om at Karl Lindberg idømmes rettergangsstraff, jf. domstoloven § 205, da han ikke møtte som vitne under hovedforhandlingen. Det blir derfor avsagt slik

KJENNELSE

I straffesak mot Jim Richart Fredriksen, f. 21.08.1983, ble Karl Lindberg, f. 25.09.1968, lovlig stevnet til å møte som vitne under hovedforhandling i Nord-Østerdal tingrett den 25.04.2018 kl. 09:15.

Innlandet politidistrikt oversendte vitnestevning til Lindberg ved brev av 16.04.2018. Lindberg vedtok innkalling ved å signere vitnestevningen den 18.04.2018, og sendte denne tilbake til politiet. Denne er fremlagt for retten. Lindberg har ikke møtt, og det har ikke fremkommet opplysninger som har sannsynliggjort at det foreligger gyldig fravær.

Påtalemyndigheten v/ aktor har fremmet begjæring om at vitne idømmes rettergangsstraff, og nedlagt påstand om at Lindberg idømmes en bot på 12 000 kroner, jf. domstollosen § 205. Etter denne bestemmelsen kan et vitne som uteblir uten gyldig fravær dømmes til å betale en bot, og dermed ilegges erstatningsansvar helt eller delvis for de merkostnader som har påløpt som følge av fraværet.

Skyldkravet er uaktsomhet. Lindberg hadde skriftlig bekreftet vitnestevningen, og det er ikke opplyst eller sannsynliggjort at han hadde gyldig fravær. Lindberg opplyste per telefon overfor aktor, politiadvokat Klauseie, at han hadde influensa og magevondt og at han som følge av dette skulle til legen. Retten besluttet derfor at Lindberg skulle avhøres ved fjernavhør per telefon, jf. straffeprosessloven § 109 a. Lindberg ble varslet av politiet om at han måtte være tilgjengelig på telefon, men til tross for dette så besvarte han ikke rettens henvendelser. Det ble derfor besluttet avhenting av Lindberg av stedlig politi, jf. straffeprosessloven § 115 første ledd. 2 politipatruljer fra Vestfold politidistrikt oppsøkte etter det opplyste Lindbergs bopel, samt at det lokale legekontoret ble oppsøkt fordi Lindberg overfor politiet hadde opplyst at han befant seg der. Lindberg ble ikke funnet.

Det er ikke tvilsomt at Lindberg har vitneplikt, jf. straffeprosessloven § 108. Retten mener Lindberg bevisst har unndratt seg å forklare seg for retten, og dette er klart nok et forsømmelig forhold som det må reageres strengt mot. Lindberg har i beste fall opptrådt grovt uaktsomt, og skyldkravet er oppfylt. Vitneplikten er helt sentral for å sikre at saken er best mulig opplyst. Forhandlingene ble som følge av Lindbergs forsømmelse utsatt i nærmere 2 timer, og det ble brukt store politiresurser på å lokalisere Lindberg.

Retten mener basert på det ovennevnte at Lindberg bør ilegges en rettergangsbot for å ha unnlatt å møte, jf. domstollosen § 205 første ledd. Aktors forslag om en bot på 12 000 kroner fremstår som noe høyt sett opp mot forsømmelsen, samt de bøter som i praksis normalt idømmes for lignende overtredelser. Boten fastsettes skjønnsmessig til 6 000 kroner, subsidiært fengsel i 12 dager.

Kjennelse er avsagt uten at Lindberg har fått anledning til å uttale seg, jf. domstollosen § 215 første ledd annet punktum. Retten viser for ordens skyld til domstollosen § 215 annet ledd, hvoretter en kjennelse som ilegger en fraværende ansvar for uteblivelse, kan

omgjøres når begjæring fremsettes innen 2 uker. For øvrig vises til de alminnelige regler om anke av kjennelser i straffeprosessloven § 378 flg., hvoretter kjennelsen kan påankes innen 2 uker.

Dommen og kjennelsen er enstemmig.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist, jf. straffeprosessloven § 42 tredje ledd, dette grunnet sakens omfang og høy arbeidsbelastning i perioden.

DOMSSLUTNING

1. Jim Richart Fredriksen, født 21.08.1983, dømmes for overtredelse av
 - Straffeloven § 372, jf. § 371 bokstav a,
 - Straffeloven § 372, jf. § 371 bokstav a, jf. straffeloven § 15,
 - Straffeloven § 371 bokstav a,
 - Straffeloven § 371 bokstav a, jf. straffeloven § 16,
 - Straffeloven § 372, jf. § 371 bokstav a, jf. straffeloven § 16,
 - Vegtrafikkloven § 31 første ledd, jf. § 5 første ledd, jf. annet ledd, jf. skiltforskriften § 8,

Alt sammenholdt med straffeloven § 79 bokstav a, til fengsel i 2 – to – år, som tillegg til den bot han er ilagt ved forelegg av 29.07.2016 og 01.03.2017, jf. straffeloven § 82 første ledd.

Varetekt kommer til fradrag med 88 dager, jf. straffeloven § 83.

2. Jim Richart Fredriksen dømmes til å betale 561 300 - femhundreogsekstientusentrehundre – kroner til Torgrim Næset innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
3. Jim Richart Fredriksen dømmes til å betale 29 900 – tjuenitusennihundre – kroner til Bernt Peder Viddal innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.
4. Jim Richart Fredriksen dømmes til å betale 112 854 – etthundreogtolvtusenåttehundreogfemtifire – kroner til Conecto AS innen 2 – to – uker fra forkynnelse av dommen.

SLUTNING I KJENNELSE

Karl Lindberg, f. 25.09.1968, ilegges i medhold av domstolloven § 205 en bot til fordel for statskassen med 6 000 – sekstusen – kroner, subsidiært fengsel i 12 – tolv – dager.

Stevnevitneforkynning

Dommen sendes politiet ved aktor for forkynning ved stevnevitne for domfelte. Vedlagt dommen følger ”Rettledning til domfelte”, opplysning om når dommen anses forkynt og opplysning om ankefrist.

Dommen sendes i tillegg forsvarer og aktor per e-post så snart den er avsagt.

Kjennelsen forkynnes for Karl Lindberg ved stevnevitne.

Postforkynning

Dommen forkynnes via post til Torgrim Nasset v/ verge Henning Oterhals, Bernt Peder Viddal og Conecto AS, dette i henhold til de pådømte sivile krav.

Retten hevet

Magnus Kjenner

Hege Veiby

Asbjørn Lid Lund

VEILEDNING TIL DOMFELTE I TINGRETTE

Du kan anke dommen i tingretten

Du har rett til å anke over en dom i tingretten. Du må i så fall anke innen to uker fra den dagen dommen er avsagt eller forkynt (gjort kjent) for deg. Du må innen den samme fristen opplyse om du krever ny behandling av andre krav du er idømt, for eksempel erstatning. Det er lagmannsretten som behandler anker over avgjørelser i tingretten.

Hva kan du anke over?

Du kan anke over

5. bevisvurderingen under skyldspørsmålet, hvis du mener kravene for straff ikke er oppfylt
6. lovanvendelsen under skyldspørsmålet, hvis du mener loven er tolket feil
7. utmålingen av straffen
8. erstatning, inndragning, tap av førerrett eller lignende
9. feil ved saksbehandlingen

Når kan lagmannsretten nekte å behandle anken?

Lagmannsretten kan nekte å behandle anken hvis retten kommer til at det er klart at dommen ikke vil bli endret. Hvis saken gjelder en forbrytelse som kan føre til fengsel i mer enn seks år, vil lagmannsretten vanligvis behandle anken. Lagmannsretten kan likevel nekte å behandle anken hvis den gjelder et spørsmål av mindre betydning, eller hvis det ellers ikke er grunn til å fremme anken.

I noen saker vil anken bare bli behandlet hvis særlige grunner taler for det. Det gjelder hvis påtalemyndigheten ikke har bedt om, eller du ikke er idømt, en annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn.

Du får oppnevnt forsvarer

Hvis anken blir fremmet for retten, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne:

- hvilken dom du anker over, og om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter
- om anken gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff
- hvilke feil du mener har skjedd - når anken gjelder saksbehandlingen
- om anken gjelder inndragning
- om du krever ny behandling av erstatningskrav eller andre krav som er nevnt i straffeprosessloven § 3

Videre bør du nevne:

- nye bevis som du vil legge fram
- endringen du ønsker
- hvilke feil anken gjelder, ved anke over lovanvendelsen

Hvis du krever ny behandling av krav i straffeprosessloven § 3, må du oppgi:

- e) om anken gjelder hele avgjørelsen
- f) det resultat du krever
- g) de feilene du mener har skjedd
- h) den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- i) bevisene som vil bli ført

Hvordan anker du?

Du kan sette fram ankeerklæringen skriftlig eller muntlig for den tingretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (for eksempel statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også sette fram anken for tilsatte i fengselet.

Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om hvorvidt du bør anke, og eventuelt hjelpe deg med å skrive anken. Du kan også få hjelp til å skrive anken hos tingretten, hos påtalemyndigheten eller hos tilsatte i fengselet. I alle tilfelle må du selv underskrive anken.

Var du ikke til stede under hovedforhandlingen?

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under hovedforhandlingen, kan du be om at saken blir behandlet på nytt. For å kunne få ny behandling på grunn av møtefravær må du gjøre det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du ikke meldte fra i tide. Du må sette fram kravet for tingretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommer er forkynt.

Tidspunktet for soning

Dersom du er idømt fengselsstraff og har særlige ønsker om tidspunktet for soningen av denne, må du henvende deg til Kriminalomsorgen. Du vil få pålegg av Kriminalomsorgen om å møte til fastsatt tid og sted for soning av fengselsstraffen.

Soning i eget hjem

Dersom du har fått en dom på under fire måneder ubetinget fengselsstraff, kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i eget hjem med elektronisk kontroll (fotlenke) (straffegjennomføringsloven § 16.2). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Soning i institusjon

Dersom du har fått en dom på under ett år ubetinget fengselsstraff kan du allerede nå søke Kriminalomsorgen om å få sone den i en institusjon for behandling av avhengighet eller psykiske lidelser, spesielle former for omsorg eller attføring (straffegjennomføringsloven § 12). Kriminalomsorgen vurderer om du oppfyller kravene for en slik soningsform.

Betinget fengselsstraff

Dersom du er idømt betinget fengselsstraff, betyr det at soningen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan være fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at fengselsstraffen helt eller delvis skal sones.

Samfunnsstraff

Dersom du er idømt samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Ungdomsstraff

Dersom du er idømt ungdomsstraff, sendes saken til Konfliktrådet. Konfliktrådet vil innkalle til et stormøte der det skal utarbeides en ungdomsplan. Blir man ikke enige om en ungdomsplan, sendes saken tilbake til domstolen som avgjør om hele eller deler av den betingede straffen skal sones. Hvis du begår en ny straffbar handling før ungdomsstraffen er gjennomført, eller hvis du bryter vilkårene satt i ungdomsplanen, kan retten bestemme at du må sone i fengsel i stedet.

Bot

Hvis en bot ikke blir betalt til fastsatt tid, vil den bli innkrevet av Statens Innkrevingsentral ved trekk i lønn eller annen tvangsinnkreving. Lykkes ikke det, må du sone i fengsel.

Nærmere informasjon om ulike soningsformer og vilkårene for dette finnes på www.kriminalomsorgen.no.